

**Sınıf Öğretmenlerinin COVID-19 Pandemisi Sürecinde Uygulanan Uzaktan
Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi**

**Classroom Teachers' Views on Distance Education Implemented During the
COVID-19 Pandemic Process**

Nil Yıldız Duban

Prof. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Prof., Afyon Kocatepe University, Faculty of Education, Afyon, Türkiye
E-posta: nily@aku.edu.tr; **ORCID ID:** 0000-0002-8851-0114

İnayet Dal Çalışıcı

MEB/ Ministry of Education
E-posta: inayet8dal@gmail.com **ORCID ID:** 0000-0003-0376-5124

Sümeyye Büşra Sevilmiş

MEB/ Ministry of Education
E-posta: sevilmişbusraa@gmail.com; **ORCID ID:** 0000-0001-9675-3936

Zuhal Akbabaoğlu

MEB/ Ministry of Education
E-posta: zuhal051188@gmail.com; **ORCID ID:** 0000-0002-0205-5924

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makale / Research Article

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Yaz-Haziran/ Summer-June

Geliş/Received: 29 Kasım/November 2021

Kabul/Accepted: 11 Mart/March 2022

Yayın/Published: 15 Haziran/June 2022.

Atıf/Cite As

Yıldız Duban, Nil-Çalışıcı, İnayet Dal-Sevilmiş, Sümeyye Büşra-Akbabaoğlu, Zuhal. "Sınıf Öğretmenlerinin COVID-19 Pandemisi Sürecinde Uygulanan Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi". *Demokrasi Platformu Dergisi*, (2022), 11/36: 160-195.

İntihal/Plagiarism

İntihal Taraması/Plagiarism Detection: Bu makale intihal taramasından geçirildi ve intihal tespit edilmemiştir. /This paper was checked for plagiarism. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Nil Yıldız Duban-İnayet Dal Çalışıcı-Sümeyye Büşra Sevilmiş-Zuhal Akbabaoğlu)

Finansal Destek / Grant Support: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir. / The authors declared that this study has received no financial support.

Yazar Katkıları / Author Contributions: Nil Yıldız Duban %40-İnayet Dal Çalışıcı % 20, Sümeyye Büşra Sevilmiş % 20, Zuhal Akbabaoğlu %20. **Web:** <https://www.demokrasiplatformu.com/dergi/> **e-mail to:** demokrasiplatformudergisi@gmail.com **Copyright** © Published by Serkan Yorgancılar, Ankara-Turkey.

Öz

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin COVID-19 pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Bu desen kapsamında yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Bu araştırmanın katılımcılarını 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde Afyonkarahisar merkez veya ilçelerinde bulunan ilkokullarda görev yapmakta olan dokuz sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın güvenilirlik için uyuşum yüzdesi formülü kullanılmış ve araştırmanın güvenilirliği % 85 olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin EBA destek odaları açma, ZOOM programından ders işleme, teknolojik aletlere ulaşımı sağlama, öğrenciyi motive etme, farklı etkinlikler yapma, planlamalar yapma, eğlenceli ders işleme, esnek saat uygulamasına geçme gibi farklı uygulamalardan yararlandıkları ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin EBA ve ZOOM dışında farklı olarak bilgisayar programı, geleneksel eğitim araç-gereçleri, eğitim platformları/siteler, sosyal medya uygulamaları, Web 2.0 araçları gibi uygulamalar kullandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin zayıf yönlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminin çok zor olması, öğrencilerin katılımının az olması, teknolojik imkansızlıkların olması, ölçme ve değerlendirmenin zayıf olması, öğrencilerde bilgi eksikliği ve seviye farkı oluşturması, fiziksel ve psikolojik sağlığı etkilemesi, veli desteğinin olmaması, özel gereksinimli öğrencilerin olumsuz etkilenmesi, yaparak yaşayarak öğrenme imkânı sunmaması, motivasyon düşüklüğü, birebir etkileşimin az olması, öğrenme ortamının uygun olmaması, çok fazla duyuya hitap etmemesi, eğitim yönünün zayıf olması, sosyalleşmeyi sınırlandırması gibi görüşlerine yer verilmiştir.

Anahtar sözcükler: COVID-19 Pandemisi, Sınıf Öğretmenleri, Uzaktan Eğitim, Fenomenoloji (Olgubilim).

Abstract:

The purpose of this research is to determine the views of classroom teachers about distance education implemented during the COVID-19 pandemic process. In this study, the phenomenology design, which is one of the qualitative research methods, was used. Within the scope of this design, data were collected using semi-structured interview technique. The participants of this research consisted of nine classroom teachers working in primary schools in Afyonkarahisar city center and its' districts in the 2020-2021 academic year. The percentage of agreement formula was used for the reliability of the research and the reliability of the research was calculated as 85%. It

was concluded that the classroom teachers participating in the research communicated with the parents for the participation of the students in the live lessons during the distance education process and informed the students by giving tasks to the students. In addition to these, it was revealed that they made different applications such as opening EBA support rooms, teaching lessons from the ZOOM program, providing access to technological tools, motivating the students, doing different activities, making plans, teaching fun lessons, and switching to flexible hours. In the distance education process, it has been concluded that classroom teachers use applications such as computer programs, traditional education tools, education platforms/sites, social media applications, Web 2.0 tools, other than EBA and ZOOM. Regarding the weaknesses of distance education during the pandemic process, classroom management of classroom teachers is very difficult, the participation of students is low, technological impossibilities, measurement and evaluation are weak, lack of knowledge and level difference in students, affecting physical and psychological health, lack of parent support, special needs The opinions of students such as being negatively affected, not providing the opportunity to learn by doing, low motivation, low one-to-one interaction, unsuitable learning environment, not appealing to many senses, weak educational aspect, limiting socialization are included.

Keywords: COVID-19 Pandemic, Classroom Teachers, Distance Education, Phenomenology.

1. Giriş

Birden fazla ülkeyi etkisi altına alan pandemi, dünyadaki birçok insanı etkileyip milyonlarca ölüme ve insanlarda büyük oranda kalıcı hasara neden olabilmektedir. Türk Dil Kurumu [TDK] (2020) pandemiyi herhangi bir hastalığın bir veya birden fazla ülkede aynı zaman diliminde yaygın bir şekilde ortaya çıkması, salgın olarak tanımlamaktadır. 21. Yüzyılın en büyük pandemisi olan COVID-19'un tanımını Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) "corona" için "CO", "virüs" için "VI", "hastalık" için ise "D" biçiminde açıklamıştır (Türkiye Bilimler Akademisi [TÜBA], 2020).

COVID-19 ilk olarak Çin'in Hubei eyaleti, Vuhan şehrinde, 31 Aralık 2019 tarihinde ortaya çıkmıştır. Bu salgın ile birlikte hasta sayısının günden güne artması ve beraberinde ölümleri getirmesi dünyanın tüm ülkelerinde endişeyi artırmıştır (Lin, 2020). Türkiye'de görülen ilk COVID-19 vakası ise 11 Mart 2020

tarihinde açıklanmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2020). COVID-19 pandemisi, dünya çapında sağlık başta olmak üzere eğitim, ekonomi, turizm, ulaşım gibi çeşitli alanları etkilemiştir. COVID-19 pandemisinin yaratmış olduğu kargaşadan ötürü dünya devletlerinin çoğunluğu eğitim ortamlarında acil durum olarak dijital teknolojilerin kullanımının benimsenmesini istemişlerdir (Angoletto ve Queiroz, 2020). Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) (2020) verilerine göre, 7 Nisan 2020 tarihinden sonra, COVID-19 pandemisi nedeniyle 188 ülkede okulların kapanmasına karar verilmiştir. Bu durum, dünya çapında öğrenci nüfusunun yaklaşık olarak %92'sini (1,576,021,818 öğrenci) etkilemiştir. (Can, 2020) Okulların kapatılması ile birlikte öğrencilerin eğitimi yeni bir şekil almıştır.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de COVID-19 salgını nedeniyle eğitim alanında da önemli kararlar alınmıştır. Ülkemizde 10 Mart 2020'de ilk vakanın ortaya çıkmasından itibaren 13 Mart 2020'de okullar kapatılmıştır (UNESCO, 2020). Ülkemizde pandemi dolayısıyla okulların kapanmasıyla birlikte alınan tedbirleri açıklayan Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, 23 Mart 2020'de haftalık ders programlarının duyurularak ulusal düzeyde televizyon (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu [TRT]) ve internet tabanlı bir müfredatla ücretsiz bir uzaktan eğitim sistemi desteğinin sunulacağını açıklamıştır. İlkokul, ortaokul ve lise düzeyinde tüm okullarda haftalık ders programları yeniden yapılandırılmış, EBA (Eğitim Bilişim Ağı) ile internet üzerinden gerekli telafi eğitimi desteği sunulmaya başlanmıştır. 23 Mart 2020'de yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020). Uzaktan eğitim, zamana ve mekana bağlı kalınmadan, bireylerin kendi çalışma yöntem ve tekniğini belirleyebildiği, çeşitli dijital içeriklerden yararlanılabildiği ve Web 2.0 teknolojilerinin eğitim ortamlarına dâhil edilebildiği bir eğitim modeli olarak ifade edilmektedir (Avcı ve Akdeniz, 2021).

COVID-19 pandemisi nedeniyle ortaya çıkan krize karşılık hızlı bir çözüm olarak gerçekleştirilen uzaktan eğitim, farklı yerlerde bulunan öğretmenler ve öğrenciler arasında dijital bir etkileşim olanağı sağlamıştır. Aynı zamanda öğretmen ve öğrenciler birçok faktörden bağımsız bir biçimde bireysel ve iş birliğine dayalı çalışma olanağı bulmuştur (Altıparmak, Kurt ve Kapıdere, 2011: 320; akt. Çakın ve Külekçi Akyavuz, 2020). Ayrıca uzaktan eğitimin sayesinde ders kayıt videoları ders saati haricindeki herhangi bir zaman diliminde izlenebilmekte

ve öğrenciler ihtiyaç duyduklarında bu doküman, video gibi birçok ders materyaline bireysel olarak ulaşabilmektedir. Ancak uzaktan eğitimin bu katkılarının yanında bazı sınırlılıkları da mevcuttur. En önemli sınırlılığı yüz yüze eğitimin yerini dolduramamasıdır (Çakın ve Külekçi Akyavuz, 2020). Bunun yanı sıra kişilerin göz sağlığında ve sürekli bilgisayar başında oturmadan kaynaklı omurga yapısında bozulmalar gibi sağlık sorunları ile sosyalleşememekten kaynaklı psikolojik sıkıntılar da sınırlılıkları arasında sayılmaktadır (Çetin ve Akduman, 2022).

Uzaktan eğitim uygulamalarının değerlendirilmesi ile ilgili yapılan çalışmalar COVID-19 pandemi dönemi ile birlikte artış göstermiştir. Alan yazın incelendiğinde uzaktan eğitimin ekonomik olma, zaman ve mekân esnekliği, eğitim ihtiyacını karşılıyor olması, teknolojik becerileri artırması gibi faydalarının; alt yapı ve internet sorunları, ölçme değerlendirmede eksiklik, teknolojik yetersizlik, disiplinin sağlanamaması, eğitimde fırsat eşitsizliği, etkileşim eksikliği gibi sınırlılıklarının bulunduğu çalışmaların olduğu görülmektedir (Balaman ve Hanbay Tiryaki, 2021; Er Türküresin, 2020; Türker ve Dünder, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020). Bunun yanı sıra Yahşi ve Kırıç (2020) ile Karbeyaz ve Kurt (2020) yapmış oldukları çalışmalarında öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin ortalamanın üzerinde tutumlarının olduğu, bu tutumların cinsiyet ve yaşa göre değişkenlik göstermediği fakat farklı branşlarda değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Kurnaz, Kaynar, Şentürk Barışık ve Doğrukök (2020) araştırma sonuçlarında öğretmenlerin okul türü, görev yaptıkları il/ilçe, cinsiyet, kıdem, branş, eğitim verdikleri sınıf seviyesi, uzaktan eğitimde kullandıkları cihazlara ilişkin olumlu görüş oluşturmada herhangi bir farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Bıyıklı ve Özgür (2021) uzaktan eğitim ders sürecinin iyileştirilmesi için öğretmen önerilerinin ve Andoh, Appiah ve Agyei (2020) üniversite öğrencilerinin önerilerinin; öğretim yöntem ve tekniklerinde değişikliğin yapılması, öğrencilerle sağlıklı bir iletişimin kurulması, teknolojiyle ilgili problemlerin çözümlenmesi, fiziksel olanakların artırılması, velilerin üzerine düşen görevleri yapması gerektiği bulgusuna ulaşmışlardır. Duban ve Şen (2020) COVID-19 pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime geçilmesinden memnun oldukları; Almaghaslah ve Alsayari (2020) akademisyenlerin acil olarak uzaktan eğitime geçilmesini sorunsuz karşıladıkları;

Fitriyani, Fauzi ve Sari (2020) COVID-19 salgını sırasında öğrencilerin çevrimiçi öğrenmede motivasyonlarının arttığı sonucunu elde etmişlerdir. Muthuprasad, Aiswarya, Aditya ve Jha (2021) çalışma sonuçları ziraat fakültesi öğrencilerinin pandemi sırasında müfredatı yönetmek için çevrimiçi sınıfları tercih etmeye hazır olduğunu göstermiştir. Agormedah, Henaku, Ayite ve Apori Ansah (2020) Gana'daki yükseköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime olumlu yanıt verdiklerini tespit etmişlerdir. Diğer çalışmaların bulguları incelendiğinde uzaktan eğitimde öğretmenlerin teknolojik donanım, veliler ve öğrencilerle ilgili birçok sorun yaşadıkları görülmektedir (Arslan ve Şumuer, 2020; Çakın ve Külekçi Akyavuz, 2020; Bayburtlu, 2020; Aboagye, Yawson & Appiah, 2020). Erol ve Erol (2020) uzaktan eğitime yönelik ebeveynlerin; Bakıoğlu ve Çevik (2020) ise öğretmenlerin eğitim sürecinde korkulu ve kaygılı oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Ak, Gökdaş, Öksüz ve Torun (2021) uzaktan eğitim eğitimcilerinin, eğitimi programının, öğretim elemanlarının eğitime yönelik öz yeterlilik ve yarar algılarında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Keskin ve Özer Kaya (2020) uzaktan eğitime devam eden üniversite öğrencilerinin web tabanlı eğitimin yüz yüze eğitim kadar faydalı bulmadıkları; Mahdy (2020) ise uzaktan eğitimin veterinerlik fakültesi öğrencilerinin online eğitim sistemi ile veterinerlik yeterliliklerinin geliştirilmesinin zor olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin alanyazında ulaşılabilen çalışmalar değerlendirildiğinde daha çok farklı branş öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesine odaklanıldığı görülmektedir. Ancak alan yazında COVID-19 pandemisi sürecinde özellikle sınıf (ilkokul) öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerine yer veren çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle yapılan bu çalışma ile alan yazındaki bu boşluğun doldurulması umulmaktadır. Bu bağlamda yapılan bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin COVID-19 pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitimin güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitimde yaşadıkları temel sorunlar nelerdir?

3. Sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitimde kullandıkları farklı uygulamalar nelerdir?

4. Sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitimde öğretmen, öğrenci ve velilere düşen görevlere ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji (olgubilim) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanan bir desendir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Fenomenoloji (olgubilim), öncelikli olarak olgunun altında yatan ortak anlamları keşfetmek için bireyler tarafından deneyimlenmiş dünyayı tanımlamaya ve yaşanmış deneyimlerin özünü açıklamaya çalışmaktadır (Baker, Wuest & Stern, 1992). Bu çalışmada fenomenoloji (olgubilim) deseninin seçilme nedeni; COVID-19 pandemisinin bir fenomen olarak tüm dünyada farklı disiplinlerdeki etkilerinin araştırılıyor olması ve eğitsel olarak pandemi sürecinde ortaya çıkan yeni durumların ve farklı uygulamaların incelenmesine duyulan gereksinimdir. Fenomenoloji çalışmalarında temel olarak tercih edilen görüşme tekniği bu araştırmada da yarı-yapılandırılmış görüşmeler biçiminde tercih edilmiş ve kullanılmıştır.

2.2. Katılımcılar

Bu araştırmada çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak oluşturulmuştur. Amaçlı örnekleme yöntemleri tam anlamıyla nitel araştırma geleneği içinde ortaya çıkmıştır. Ölçüt örnekleme bir araştırmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler örnekleme alınır (Büyüköztürk, 2008). Bu çalışmada temel ölçüt, tüm sınıf düzeylerini okutmuş, deneyimli öğretmenler olması ve ilkokulun her sınıf düzeyinden en az iki katılımcının varlığıdır. Bu temel ölçüt çerçevesinde araştırmanın katılımcılarını 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde Afyonkarahisar

merkez veya ilçelerinde bulunan ilkokullarda görev yapmakta olan dokuz sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik düşüncelerini almak için araştırmacılar tarafından geliştirilen “*yarı yapılandırılmış görüşme formu*” kullanılmıştır. Görüşme soruları alanyazındaki çalışmalar incelendikten sonra oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan görüşme formunun “kapsam geçerliliği” için görüşme sorularının uzman tarafından incelenmesi sağlanmış ve uzmanın incelemeleri sonucu yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşmelere başlamadan önce görüşme yapılan tüm öğretmenlere araştırmanın amacı ve görüşme ile ilgili bilgiler verilmiş ve görüşmeler öğretmenlerin izinleri alınarak ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler Mayıs 2021 tarihinde araştırmaya gönüllü olarak katılan sınıf öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir.

2.4. Veri Analizi

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmelerden toplanan nitel veriler, betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analizin amacı, toplanan verilerin okuyucunun anlayabileceği ve istendiğinde kullanabileceği bir şekle getirilmesidir. Betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanır ve bulgular doğrudan alıntılara sık sık yer verilerek aktarılır (Altunışık ve diğerleri, 2001; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular önce numaralandırılmış, daha sonra verilen yanıtlar araştırmacılar tarafından tek tek okunarak soruların altında oluşturulan yeni kodlarla özetlenip yorumlanmıştır. Oluşan kodlar ana tema altında alt tema ve kategoriler olarak tablolaştırılmıştır. Katılımcılara kod isimler verilerek, yanıtlarından yapılan doğrudan alıntılarla bulgular desteklenerek sunulmuştur.

2.5. Güvenirlik

Bu araştırmada güvenirliliği belirlemek adına görüş birliği ve görüş ayrılığı kullanılarak güvenirlilik hesaplaması yapılmıştır. Nitel araştırmalarda, güvenirlilik çoğunlukla birden fazla araştırmacının çıkarmış olduğu kodların arasındaki kararlılık anlamına gelmektedir (Creswell, 2020). Bu çalışmada araştırmacılar,

görüşme dökümlerini birbirlerinden bağımsız zamanlarda incelemişlerdir. Elde edilen veriler neticesinde çeşitli kodlar çıkarmışlardır. Araştırmacılar yapılan toplantılar ile görüş birliği ve görüş ayrılığı olan konuları tartışmışlar ve gerekli düzenlemeleri yapmışlardır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994) belirlediği uyuşum yüzdesi formülü (Güvenirlik= [Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] x100) kullanılarak hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda araştırmanın güvenilirliği % 85 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma için elde edilen sonuç güvenilir kabul edilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizinden elde edilen bulgular yer almaktadır.

Uzaktan eğitim sürecinde canlı derslere tüm öğrencilerin katılımı için öğretmenlerin neler yaptıklarına ilişkin bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Sürecinde Canlı Derslere Tüm Öğrencilerin Katılımı İçin Yaptıkları

Tema	Alt tema	Kategori
Canlı derslere katılım	Veli görüşmeleri yapma	Veli ile iş birliği yapma Velilerle iletişime geçme
	Öğrencilerle iletişim kurma	Öğrencilere görevler verme Öğrencileri bilgilendirme
	Teknolojinin farklı olanaklarını kullanma	EBA destek odaları açma ZOOM programından ders işleme Teknolojik aletlere ulaşımın sağlanması
	Kişisel çaba harcama	Öğrenciyi motive etme Farklı etkinlikler kullanma Planlamalar yapma Eğlenceli ders işleme Esnek saat uygulaması

Tablo 1 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde canlı derslere tüm öğrencilerin katılımı için yaptıklarına ilişkin, öğretmenlerin veliler ile iletişime geçtiği ve iş birliği yaptığı; öğrencilere görev verdiği ve öğrencileri

bilgilendirdiği görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin teknolojik olarak EBA destek odası açması, ZOOM programı ile ders işleme, öğrencilerin teknolojik aletlere ulaşımını sağlama; öğretmenlerin öğrencileri motive etmesi, farklı etkinlikler ile dikkatlerini çekmeye çalışması, planlamalar yapması, eğlenceli dersler işleme, esnek ders saatleri uygulaması ulaşılan diğer görüşlerdir.

Uzaktan eğitimde canlı derslerde tüm öğrencilerin katılımları için yapılanlar temasının alt temaları 'veli aracılığıyla', 'öğrenci aracılığıyla', 'teknoloji aracılığıyla' ve 'öğretmen aracılığıyla' şeklinde belirlenmiştir. Veli aracılığıyla alt teması kapsamında Tuğçe öğretmenin görüşleri şu şekildedir: *"Tüm öğrencilerin katılımı için velilerle sürekli iletişim halindeyim."*

Öğrenci aracılığıyla alt teması kapsamında "öğrencilere görev verme"yi ifade eden Hale öğretmenin görüşleri şu şekildedir: *"...canlı derslerde elimizden geldiği ölçüde birtakım görevlendirmelerle çocukları derste bağlı kalmaya sağlıyoruz."*

Teknoloji aracılığıyla alt teması kapsamında Abdullah öğretmenin: *"EBA destek sınıfları olsun esnek ders saatleri olsun EBA'nın dışında Zoom gibi diğer programlarla olsun katılım arttırmaya çalıştık."* biçiminde görüşlerini ifade etmiştir.

Öğretmen aracılığıyla alt teması kapsamında Selma öğretmenin: *"Motivasyonlarını yüksek tutmaya çalışıyorum."* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin güçlü ve zayıf yönlerinin neler olduğuna yönelik bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Pandemi Sürecinde Uzaktan Eğitimin Güçlü ve Zayıf Yönlerine Dair Görüşleri

Tema	Alt tema	Kategori
Pandemi döneminde uzaktan eğitim	Güçlü Yönleri	Güçlü yönlerinin olmaması
		Çeşitli kaynaklardan geniş yelpazede örnekler sunabilme
		Öğrencilerin ve öğretmenlerin teknolojik yeterliliğinin artması
		Yüz yüze eğitime göre daha faydalı olması

	Sessiz öğrenme ortamı oluşturma kolaylığı
	Bilgiye ulaşım kolaylığı
	Veli desteği
	Yüz yüze eğitimde aktif olmayan öğrencilerin aktif olma şansı elde etmesi
	Farklı uygulamalara yönelik bakış açılarının değişmesi
	Velilerin derse birebir katılımı
	Sınıf yönetiminin çok zor olması
	Öğrencilerin katılımının az olması
	Teknolojik imkansızlık
	Ölçme değerlendirme zayıf olması
	Öğrencilerde bilgi eksikliği ve seviye farkı oluşturması
	Fiziksel ve psikolojik sağlığı etkilemesi
Zayıf Yönleri	Veli desteğinin olmaması
	Özel gereksinimli öğrencilerin olumsuz etkilenmesi
	Yaparak yaşayarak öğrenme imkânı sunmaması
	Motivasyon düşüklüğü
	Birebir etkileşimin az olması
	Öğrenme ortamının uygun olmaması
	Çok fazla duyuya hitap etmemesi
	Eğitim yönünün zayıf olması
	Sosyalleşmeyi sınırlandırması

Tablo 2 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitimin güçlü yönlerine ilişkin görüşleri; çeşitli kaynaklardan geniş yelpazede örnekler sunabilme, öğretmen ve öğrencilerin teknolojik yeterliliğinin artması, yüz yüze eğitime göre daha faydalı olması, sessiz öğrenme ortamı sunması, bilgiye ulaşım kolaylığı sağlaması, veli desteği ve birebir katılımının sağlanması, yüz yüze eğitimde aktif olmayan öğrencilere aktif olma imkânı sağlaması, öğretmenlerin farklı uygulamalara ilişkin bakış açılarının değişmesidir. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimin zayıf yönlerine dair görüşleri ise; sınıf yönetiminin zor olması,

katılımın az olması, dolayısıyla öğrencilerde bilgi eksikliği ve seviye farkı olması, teknolojik imkânsızlıkların olması, yapılan ölçme değerlendirme zayıf olması, fiziksel ve psikolojik sağlığın etkilenmesi, veli desteği alınmaması, yaparak yaşayarak öğrenme imkânı sunmaması, motivasyon düşüklüğü, birebir etkileşimin az olması ve bu nedenle özel gereksinimli öğrencilerin olumsuz etkilenmesi, öğrenme ortamının uygun olmaması, çok fazla duyuya hitap etmemesi, sosyalleşmeyi sınırlandırması ve eğitim yönünün zayıf olmasıdır.

Uzaktan eğitimin güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri güçlü yönler ve zayıf yönler olmak üzere iki alt temada toplanmıştır. Güçlü yönleri alt teması altında öğretmenlerin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: “Öğrencilerin ve öğretmenlerin teknolojik yeterliliğinin artması” ve “farklı uygulamalara yönelik bakış açılarının değişmesi”ni dile getiren Tuğçe öğretmen görüşünü “Uzaktan eğitim çocukların, öğretmenlerin teknoloji kullanımını arttırdı güçlü yönleri bu diyebilirim. Farklı eğitimler belki ZOOM üzerinden, internet üzerinden uzaktan eğitime pek sıcak bakmıyorduk. Artık zorunluluktan buna da alıştık, yapıyoruz.” biçiminde ifade etmiştir. “Veli desteği” hakkında Cemal öğretmenin görüşleri “Velilerin burada destek ve yardımlarını gördük ve ekrandayken, çocuklar dersteysen velilerin katılımlarını hissettik.” şeklindedir. “Güçlü yönlerinin olmaması”ni dile getiren Mikail öğretmenin görüşü “Güçlü yönleri, normalde yani işlediğimiz duruma göre pek güçlü yönlerinden bahsedemeyeceğim...” biçimindedir. “Yüz yüze eğitimde aktif olmayan öğrencilerin aktif olma şansı elde etmesi”ni belirten Abdurrahman öğretmen “Şunu da gördük avantaj olarak söyleyecek olursak, derste çok aktif olmayan öğrencilerin uzaktan eğitimde daha rahat kendini ifade etmesini sağladığımızı gördük.” yorumunu söylemiştir. “Çeşitli kaynaklardan geniş yelpazede örnekler sunabilme”ni dile getiren Hale öğretmen görüşünü “Pek çok kaynaktan geniş yelpazede örnekler gösterebiliyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Zayıf yönleri alt teması altında öğretmenlerin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Fiziksel ve psikolojik sağlığı etkilemesi”ni ifade eden Tuğçe öğretmenin yorumu “...bilgisayar başında çok uzun süre oturuyoruz, hareketsiz kalıyoruz bizler de, öğrenciler de. Biz yetişkinler hareketsiz kaldığımızda bu kadar zorlanıyorsak hareketli olması gereken yaşta bu kadar hareketsiz kalan çocuklar için daha da sıkıntılı bir durum. Uzun vadede bunlar sağlık problemlerine, psikolojik sıkıntılara sebep olabilir diye

düşünüyorum.” biçimindedir. “Çok fazla duyuya hitap etmemesi”ni belirten Mikail öğretmen “Yani soyut bilgilerinden ziyade somut olarak çocuklara bir şeyleri aktarabilmek çok daha önemli, çok daha kalıcı oluyor. Ne kadar çok duyuya hitap edersek o kadar etkisi oluyor. Ama canlı derslerde ne yapıyoruz? Tabii ki sadece görme duyma duyularına hitap ediyoruz.” diyerek bu konudaki düşüncelerini ifade etmiştir. “Öğrenci katılımının az olması”nı dile getiren Abdullah öğretmen “Şimdi açıkçası tabii bizim için zayıf yönlerinden başlayacak olursak bir kere katılımın az olması tabii bizim için en büyük dezavantaj.” görüşlerini açıklamıştır.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları temel sorunların ve bu sorunları çözmek için çözüm önerilerinin neler olduğuna yönelik bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimde Yaşadığı Temel Sorunlar ve Çözüm Yöntemleri

Tema	Alt tema	Kategori
Uzaktan eğitim sorunları	Öğrenci Kaynaklı	Derse katılımın yetersiz ve düzensiz olması
		Telefonu ile sürekli öğretmene mesaj gönderme
		Motivasyon eksikliği
	Teknoloji ve Altyapı Kaynaklı	Cihaz eksikliği
		İnternet bağlantısı için altyapının olmaması
		İnternet bağlantısı başvurularının ertelenmesi
		İnternetin pahalı olması
		İnternette kopmaların yaşanması
		Cihazların bozulması
		Teknoloji okur-yazarlığı yetersizlik
	Veli Kaynaklı	Veli ilgisizliği
		Derse müdahale
Öğrencinin düzenli şekilde derse katılımını sağlamaması		
Öğrenciye uygun ders ortamı hazırlamama		
İçerik Kaynaklı	Derslerin sıkıcı geçmesi	
	Derslere uygun yeterli etkinliklerin bulunmaması	
	Her derse yönelik web 2.0 aracının olmaması	

	Öğrencilerin işlenen konuları tam anlayamaması
	Öğrencilerin dikkatini çekememe
Çözüm Yöntemleri	Veli ile iletişime geçme
	Dersi eğlenceli hale getirme
	EBA destek sınıfları oluşturma
	Öğrencileri motive etme
	Esnek ders saatleri

Tablo 3 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları temel sorunlara ilişkin; öğrencilerin derse katılımın yetersiz ve düzensiz olduğu, telefon ile sürekli öğretmene mesaj gönderdiği, motivasyon eksikliği yaşadığı, teknolojik olarak cihaz eksikliği ve arızaları yaşandığı, internet altyapısının olmadığı yada bağlantı başvurusunun ertelendiği, internetin pahalı olduğu ve koptuğu görüşlerine ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcıların görüşleri doğrultusunda velilerin ilgisiz olduğu, ders esnasında müdahale ettiği, öğrencinin derslere düzenli katılımına destek olmadığı, uygun ders çalışma ortamını sağlamadığı sonuçlarına; içerik olarak derslere uygun yeterli etkinliklerin ve web 2.0 araçlarının bulunmadığı, öğrencilerin dikkatini çekmede zorlandığı ve işlenen konuların tam anlaşılmadığı ve derslerin sıkıcı geçtiği ortaya çıkmıştır. Çözüm önerilerine ilişkin katılımcı görüşleri ise; veli ile iletişime geçilmesi, derslerin eğlenceli hale getirilmesi, EBA destek sınıflarının oluşturulması, öğrencilerin motive edilmesi, esnek ders saatleri uygulanması gerektiğidir.

Öğrenci kaynaklı sorunlar alt teması kapsamında “derse katılımın yetersiz ve düzensiz olması”nı dile getiren Mikail öğretmen “*Yani yaşadığımız sorunlar çocukların tamamının derse katılmaması bizim için bir sorun.*” görüşünü ifade etmiştir.

Teknoloji ve altyapı kaynaklı alt temasında “internet bağlantısı için altyapının olmaması”nı ifade eden Fadime öğretmenin görüşleri “*Alt yapı olarak internet eksikliği var. İnternet tam çekmeyen aileler var ya da evinde internet altı yapısı olmayan aileler var.*” biçimindedir.

Veli kaynaklı alt teması kapsamında “derse müdahale” hakkında görüş belirten Selma öğretmen “*Yani yanında oturan oluyor, fısır fısır cevabı söyleyen oluyor. Yani görmezden geliyorum bazen, bazen söylüyorum, kibarca uyarıyorum. Televizyon açık olan oluyor, başka şeyle uğraşan oluyor yani veli kaynaklı.*” şeklinde söylemiştir.

İçerik kaynaklı alt teması kapsamında “derslerin sıkıcı geçmesi”ni ile getiren Fikri öğretmen “Çocuklar bu etkinlikler yapılırken canları sıkılanlar oluyor.” diyerek görüşünü bilfirmiştir.

Çözüm yöntemleri alt teması kapsamında “velilerle iletişime geçme” hakkında görüş bildiren Tuğçe öğretmen “Bu sorunları çözmek için öğrencilerin düzenli katılımı için sürekli velilerle iletişim halindeyiz.” demiştir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde EBA ve ZOOM dışında kullandıkları farklı uygulamalara Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimde Kullandığı Farklı Uygulamalar

Tema	Alt Tema	Kategori
Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan uygulamalar	Bilgisayar programı	PowerPoint
		Word
		Excel
		Etkileşimli tahta
	Geleneksel eğitim araç-gereçleri	Materyaller Kaynak kitaplar Eğitsel oyunlar İnteraktif e-kitaplar
Eğitim platformları/siteler	Okulistik Morpa Eğitimhane Google form	
Sosyal medya uygulamaları	Youtube Instagram WhatsApp	
Web 2.0 araçları	Learning Wordwall Generaly Canva Chatterpix Word art Sokrative Set colorado Storyboard that Topmarks Kahoot	

Araştırmada elde edilen bulgular, sınıf öğretmenleri tarafından uzaktan eğitim sürecinde EBA ve ZOOM dışında etkileşimli tahta, Word, Excel, PowerPoint programlarının kullanıldığını; geleneksel eğitim araç-gereci olarak materyaller, kaynak kitaplar, eğitsel oyunlar, interaktif e-kitaplarının kullanıldığı, eğitim platformlarından genel olarak Okulistik ve Morpa'nın kullanıldığı ancak bazı öğretmenler tarafından Eğitimhane ve Google formun kullanıldığını; sosyal medya uygulamalarından genel olarak Youtube, Instagram ve WhatsApp'ın kullanıldığı; Web 2.0 araçlarından Learning, Wordwall, Generaly, Canva, Chatterpix, Word art, Sokrative, Set Colorado, Storyboard that, Topmarks ve Kahoot' un kullanıldığını göstermektedir.

Bilgisayar programı alt teması altında uzaktan eğitimde derslerde kullanılan farklı uygulamalara yönelik "Word, Excel, PowerPoint'in kullanıldığını dile getiren Abdullah Öğretmen: "...Bunun dışında tabi dediğim gibi materyal bayağı bir gönderdik. Şöyle gönderdik mesela; etkinlikler çok gönderdim. Excel dosyaları olsun ya da ne bileyim Word dosyaları olsun dediğiniz gibi PowerPoint olsun birçok dosyada gönderdim..." ifade ederken; "etkileşimli tahta"nın kullanıldığını dile getiren Fadime Öğretmen: "Etkileşim tahtası var sınıftaki tahta gibi üzerine yazı yazıyorduk ama biraz zor yazılıyordu." demiştir.

Geleneksel eğitim araç-gereçleri alt teması altında uzaktan eğitimde derslerde kullanılan farklı uygulamalara yönelik "Kaynak kitaplar"ın kullanıldığını dile getiren Hale Öğretmen: "Kırmızı Beyaz Yayınları var, zaten velilerim bu kaynaklardan kullanıyorlardı. Onların interaktif eğitimleri var, derslerde mevcut. Boş zaman bulduğumuzda çocuklar bu çalışmalarını yapıyorlar. Daha sonra hep beraber sınıfça onları yapıyoruz." ifade etmiştir.

Eğitim platformları/siteler alt teması altında uzaktan eğitimde derslerde kullanılan farklı uygulamalara yönelik "Morpa, Okulistik'in kullanıldığını dile getiren Hale Öğretmen: "Söylediğim gibi ben Morpa ile Okulistik'i her derse aktif olarak kullanıyorum. Onun dışında, bunun dışında değişik kaynakların uzaktan eğitime yönelik eğitim programları var." demiştir.

Sosyal medya uygulamaları alt teması altında uzaktan eğitimde derslerde kullanılan farklı uygulamalara yönelik "WhatsApp"ın kullanıldığını dile getiren

Esmâ Öğretmen: “Onun dışında YouTube’den videolar... Örnek veriyorum kamu spotları paylaştım her konumuzla alakalı.” demiştir.

Web 2.0 araçları alt teması altında uzaktan eğitimde derslerde kullanılan farklı uygulamalara yönelik “Learning, Wordwall, Generaly, Canva, Chatterpix, Word art, Sokrative, Set Colorado, Storyboard that, Topmarks, Kahoot”un kullanıldığını dile getiren Selma Öğretmen: “En çok web 2.0 aracı kullanıyorum ben. Yani birçok web 2.0 aracı kullanıyorum. Google slaytlar mesela, Google slaytlar üzerinden hazırlayıp onların içerisinde işte Learning, Wordwall, Generaly bunlardan oyunlar oluşturup onları ekliyoruz. Canva mesela Word Art ondan sonra Chatterpix öğrencilerimin kullandığı araçlar. Storyboard That’dan karikatür yaptılar. Ondan sonra başka çok yani web 2.0 aracı çok kullanıyorum... Derse göre mesela alan öğrettim, alanla ilgili yani internetten Set Colorado diye bir Web 2.0 aracı buldum mesela, onun üstünden anlattım. Sonra o oyunu çocuklara gönderdim. Ondan sonra Topmarks var, aynı şekilde simetri konusunu anlattım. Simetri ile ilgili bir web 2.0 oyunu buldum, onu gönderdim. Yani her oyunu mutlaka internetten araştırıyorum... Hani Kahoot yarışmaları yapıyoruz düzenli olarak ünite bittiği zaman. Onu çok seviyor çocuklar... Sokrative de kullandım. Yani ölçme değerlendirme aracı başka çok kullanıyorum. Yani web 2.0 ben o yüzden şu an saymadığım kadar çoktur.” demiştir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim esnasında derslerinde kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Süreci

Tema	Alt tema	Kategori
		Soru-cevap yapma

Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme	Geleneksel ölçme ve değerlendirme	Çeşitli basılı yayınlardan soru çözme Ünite değerlendirme sorularını çözme Okuma-anlama çalışmaları yapma Öğrencileri gözlemleme Okuma-yazma kontrolü yapma Ödev verme
	İnteraktif ölçme ve değerlendirme	EBA üzerinden deneme sınavı verme WhatsApp'tan soru gönderme Web 2.0 araçlarından yararlanma Canlı derslere katılımlarına bakma

Tablo 5 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim esnasında derslerinde kullandıkları ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri; soru-cevap, çeşitli basılı yayınlardan soru çözme, ünite değerlendirme sorularını kullanma, okuma-anlama çalışmaları yapma, öğrencileri gözlemleme, okuma-yazma kontrolü yapma, ödev verip kontrol etme biçiminde ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlerin EBA üzerinden deneme sınavı verdiği, WhatsApp'tan soru gönderdiği, Web 2.0 araçlarından yararlandığı, canlı derslere katılımlarına baktığı interaktif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine başvurduğu diğer katılımcı görüşleridir.

Geleneksel ölçme ve değerlendirme alt teması altında uzaktan eğitimde derslerde kullanılan farklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yönelik "Okuma-anlama çalışmaları yapma, öğrencileri gözlemleme, okuma-yazma kontrolü yapma" gibi uygulamaların yapıldığını dile getiren Cemal Öğretmen: "En büyük sıkıntı oydu zaten. Çocuğa yazdırıyorsun, yazdığını ekranda göremiyorsun, doğruluğunu yanlışlığını kolay kolay tespit edemiyorsun. Ölçme ve değerlendirmeyi sadece çocukların gözlerine bakarak, okumalarını dinleyerek, yazılarını ekranda görerek o şekilde yapmaya çalıştık..." şeklinde ifade etmiştir.

İnteraktif ölçme ve değerlendirme alt teması altında uzaktan eğitimde derslerde kullanılan farklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yönelik “EBA üzerinden deneme sınavı verme, Canlı derslere katılımlarına bakma” gibi uygulamaların yapıldığını dile getiren Abdullah Öğretmen: “...EBA üzerinden her konudan sonra bir değerlendirme kısmı var oradan öğrencilere gönderdik.” demiştir.

Sınıf öğretmenlerinin etkili bir uzaktan eğitim sürecine yönelik öğretmen, öğrenci ve veliye düşen görevlere ilişkin görüşleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Etkili Bir Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Öğretmen, Öğrenci ve Veliye Düşen Görevlere İlişkin Görüşleri

Tema	Alt tema	Kategori
Etkili Bir Uzaktan Eğitim Sürecine Yönelik Önlemler	Öğretmene düşen görevler	Derse hazırlıklı olmak
		Teknolojiye hâkim olmak
		Öğrencilerin ilgilerini çekmek
		Fiziksel olarak bakımlı olmak
		Ödev göndermek ve takibini yapmak
		Ders saatleri konusunda istikrarlı olmak
		Veli ile iletişime geçmek
	Öğrencilere düşen görevler	Hoşgörülü olmak
		Çeşitli etkinlik kullanmak
		Çalışmaları önceden öğrenciye bildirmek
		Öğrenci takibini iyi yapmak
		Sınıf yönetimini iyi sağlamak
		Kendini geliştirmek
		Meslektaşlarıyla iş birliği yapmak, iletişim kurmak

	İstekli olmak Okuldaki halini korumak Derse zamanında katılmak Öğretmen ile iletişimde olmak Ödev yapmak	
	Öğrenciye ders için gereken fiziki ortamı sağlamak	
	Öğrenci takibini yapmak	
	Disiplinli olmak	
Velilere düşen görevler	Öğretmen ile iletişim kurmak Kendini geliştirmek İnternet ve teknolojik cihaz imkânı sağlamak Öğrencinin derse katılımını sağlamak İlgili olmak Öğrenciye derslerinde yardımcı olmak Öğretmene güvenmek (Öğretmenlik oynamamak)	
MEB'e düşen görevler	Teknolojik ekipmanları sağlamak İnternet sorunlarını gidermek	

Tablo 6 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin öğretmenlere yönelik önerileri şu şekilde ortaya çıkmıştır: Öğretmenler etkili ve verimli ders öğretimi için derse hazırlıklı olmalı, teknolojiye hâkim olmalı, öğrencilerin ilgilerini çekmeli, fiziksel olarak bakımlı olmalı, ödev göndermeli ve ardından takibini yapmalı, ders saatleri konusunda istikrarlı olmalı, veli ile iletişime geçmeli, hoşgörülü olmalı, çeşitli etkinlik kullanmalı, çalışmalarını önceden öğrenciye bildirmeli, öğrenci takibini iyi yapmalı, sınıf yönetimini iyi sağlamalı, kendini geliştirmeli, meslektaşlarıyla iş birliği yapmalı ve iletişim kurmalıdır. Öğrenci açısından derse hazırlıklı olmalı, teknolojiye hâkim olmalı, ders için uygun ortamı sağlamalı, derse düzenli katılım sağlamalı, istekli olmalı, okuldaki halini korumalı, derse zamanında katılmalı, öğretmen ile iletişimde olmalı, ödev yapmalı görüşlerine sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerine göre veli, öğrenciye ders için gereken fiziki ortamı sağlamalı, öğrenci takibini yapmalı, disiplinli olmalı, öğretmen ile iletişim kurmalı,

kendini geliştirmeli, internet ve teknolojik cihaz imkânı sağlamalı, öğrencinin derse katılımını sağlamalı, ilgili olmalı, öğrenciye derslerinde yardımcı olmalı, öğretmene güvenmeli (öğretmencilik oynamamalı); MEB, teknolojik ekipmanları sağlamalı, internet sorunlarını gidermeli görüşlerine ulaşılmıştır.

Öğretmene düşen görevler alt teması altında görüşlerini Mikail Öğretmen şu şekilde ifade etmiştir: *“Öğretmen önceden derslerine daha güzel bir şekilde hazırlanır. Materyallerini hazırlar, kullanacağı videolar varsa, çeşitli kaynaklar varsa öğretmen onları dikkatli özenle hazırlayabilir. Yapacağı çalışmalarını öğrencilerine daha önceden belirtirse bu daha etkili olur. İlgi çekici bir şekilde bu konuları anlatması çok önemli bu canlı eğitim sürecinde. Çünkü çocuklar zaten çok sıkılıyorlar... Çocuklar eğer çok da öğretmen ilgi çekici bir duruma getirebilirse dersi, derslerini bu şekilde işleyebilirse çocukların derse katılımı noktasında ciddi bir mesafe alınacağını düşünüyorum. Öğretmene düşen sorumluluklar olarak yapabileceği şeyler bunlar.”*

Öğrenciye düşen görevler alt teması altında görüşlerini Hale Öğretmen: *“Öğrenciye düşen görev, öğrenciye düşen görev dersi düzenli dinlemek, kendine uygun ortamı sağlayabilmek, derse hazırbulunuşluk ile gelebilmek. Yani eğer öğrenci derse yatarak gelirse orada veririm alamıyorsun öğretmenim. Okul düzeninin aynısı. Aslında okul düzenin aynısı farklı bir şey yok, daha özverili olmak gerekiyor ama evde, ev ortamında olduğu için biraz daha ciddiyetsiz olabiliyor.”* şeklinde ifade ederken

Veliye düşen görevler alt teması altında görüşlerini Abdullah Öğretmen şu şekilde ifade etmiştir: *“Velilerle dediğimiz zaman da ortamı sağlamak en önemli şeydi. Çocuklar için canlı derse girebilmesi için sessiz bir ortam olması gerekli. Gürültülü bir ortamda o çocuğun canlı dersi alma imkânı daha az oluyor. Dikkat bozukluğu oluyor, diğer yönden öğrencilerin kendi arasında dikkat bozukluğu oluyor kameraları açmaları.”*

MEB'e düşen görevler alt teması altında görüşlerini Fikri Öğretmen şu şekilde ifade etmiştir: *“En büyük görev aslında bağlı olduğumuz bakanlığa düşüyordur. Bu altyapıyı okullarda bu süreç içerisinde hazırlayabilirdi. Okullarda bu konuda hazırlanmış hiçbir altyapı yok. Mesela benim okulun aslında öğrenci sayısı olarak sınıflar 24 kişilik, ideal sınıf şeyi var. Ama hiçbir sınıfta, mesela benim sınıfımda var işte bilgisayar. Diğer hiçbir sınıfta bilgisayar yok. Ben de daha önce kendi bilgisayarımı getirdim, bıraktım. Onun üzerinden işliyorum. Bir kamera bulunabilir sınıfta. Bu sağlanabilir gibi.”*

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimde gerçekleştirdiği okul-aile iş birliği uygulamalarına yönelik görüşleri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. *Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimde Gerçekleştirdiği Okul-Aile İş Birliği Uygulamaları*

Tema	Alt tema	Kategori
Uzaktan eğitimde okul-aile iş birliği	Yüz yüze iletişim uygulamaları	Bütün veliler ile görüşme yapmak Veli toplantısı düzenlemek Velilerin sorunlarını gidermek
	Teknoloji destekli iletişim uygulamaları	WhatsApp grupları aracılığı ile iletişim Online veli toplantıları Sınıf anneleri aracılığı ile iletişim Velilere yapılacaklar hakkında bilgi verme Telefon görüşmeleri

Tablo 7 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda; uzaktan eğitimde gerçekleştirdiği okul-aile iş birliği uygulamalarına ilişkin sonuçlara bakıldığında yüz yüze iletişim kapsamında bütün veliler ile görüşme yapıldığı, veli toplantısı düzenlendiği, velilerin sorunlarının giderildiği sonuçlarına ulaşılırken, teknoloji destekli iletişim kapsamında ise WhatsApp grupları kurulduğu, online veli toplantıları düzenlendiği, sınıf anneleri aracılığı ile iletişime geçildiği, telefon görüşmeleri yapıldığı, velilere yapılacaklar hakkında bilgi verildiği ortaya çıkmıştır.

Okul-aile işbirliği uygulamalarını Fadime Öğretmen: *“Velilerle zaten WhatsApp üzerinden grup oluşturduk. WhatsApp grubu üzerinden anlatıldı, konuşuldu, söylenildi. Eğitimin öğretimin uzaktan da olsa devam ettiğini bu eğitim öğretimin her zaman her yerde devamlı olduğunu, buna önem verilmesi gerektiğini mesajlarla ya da birebir konuşmalarla anlatılmaya çalışıldı”* sözleri ile desteklemiştir.

Okul bahçesinde toplantı yaptığını Hale Öğretmen: *“Biz şanslıyız çok kalabalık bir okul değiliz 11 öğretmeniz 2 idarecimiz var. Sürekli olarak ortak kararlar alıp okul anlamında birbirimizde iletişim halindeyiz. Onun dışında veli ile iletişime gelince okulun açık olduğu dönemlerde ben okul bahçesinde velilerimi çağırdım okul bahçesinde*

toplantılarımı yaptım öğretmenim.” ifadeleri görüşlerini belirtmiştir.” şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamasının mesleki yeterliliğe katkısına ilişkin görüşleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Uygulamasının Mesleki Yeterliliğe Katkısına İlişkin Görüşleri

Tema	Alt tema	Kategori
Uzaktan eğitim sürecinin öğretmenlere katkısı	Teknolojik Katkı	Teknolojik yeterlilik
		Derslerde daha aktif olarak teknolojinin kullanılması Farklı materyaller kullanımının artması Derslerde farklı yöntem-tekniğin kullanılması
Uzaktan eğitim sürecinin öğretmenlere katkısı	Kişisel Gelişime Katkı	Daha hoşgörülü olma Kendini geliştirme Uzaktan eğitime bakış açısının değişmesi Uzaktan eğitim sürecinin öğrenilmesi Teknolojiye yönelik hizmet-içi eğitim alma Konuşma becerisinin gelişmesi

Tablo 8’de uzaktan eğitim uygulamasının sınıf öğretmenlerinin mesleki yeterliliğe katkısına ilişkin görüşleri incelendiğinde; teknoloji kapsamında teknolojik yeterlilik sağladığı, derslerde daha aktif olarak teknolojinin kullanıldığı, farklı materyaller kullanımının arttığı, derslerde farklı yöntem-tekniğin kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Kişisel gelişim kapsamındaki görüşler noktasında, daha hoşgörülü olmayı sağladığı, öğretmenlere kendini geliştirme imkânı sunduğu, uzaktan eğitime bakış açısının değişmesini ve uzaktan eğitim sürecinin öğrenilmesini sağladığı, teknolojiye yönelik hizmet-içi eğitim alma konusunda teşvik edici olduğu, konuşma becerisinin gelişmesine katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

Uzaktan eğitim uygulamasının teknolojiye hâkim olmasını sağladığını Mikail Öğretmen: “Tabii ki teknolojiye daha fazla hâkim olmamızı sağladı. Bilmediğimiz

şeyleri, örneğin canlı dersi daha önceden yapmayı bilmiyordum ben kendi açımdan konuşmam gerekirse bunu öğrendik." sözleri ile ifade etmiştir.

Pandemi sürecinde daha hoşgörülü olduğunu Cemal Öğretmen: "Valla bir kere sabrımı geliştirdi. Aşırı sabırlı olmaya başladım." ifadelerini kullanarak fikrini belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin verimli ve etkili uzaktan eğitim sürecine ilişkin önerileri Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Verimli ve Etkili Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Önerileri

Tema	Alt tema	Kategori
Uzaktan eğitim sürecine yönelik öneriler	Teknoloji kullanımına yönelik	Alt yapı iyileştirilmeli Cihaz temin edilmeli İnternet ücretsiz olmalı
	Öğretmene yönelik	Teknolojik bilgi konusunda donanımlı olmalı Öğretmenlere uzaktan eğitim ile ilgili eğitim verilmesi Öğrencinin istekli hale getirilmesi
	Öğrenciye yönelik	Eğitime önem vermeli Tüm öğrencilerin zorunlu derse katılımı sağlamalı Uygun ders ortamının oluşturulmalı
	Veliye yönelik	Veliler bilinçlenmeli Veliler istekli olmalı
	MEB'e yönelik	Süre az olmalı İçerik yenilenmeli Üniversiteler ile eğitim anlaşmaları yapılmalı Öğretmenlere zorunlu eğitim verilmeli Verilen eğitimler uygulamalı olmalı Program içeriği uzaktan eğitime uygun olmalı Okullara canlı ders yapılması için teknolojik aletler kurulmalı

Tablo 9'da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin verimli ve etkili uzaktan eğitim sürecine ilişkin önerileri teknoloji kapsamında, öğretmen kapsamında, öğrenci kapsamında, veli kapsamında ve MEB kapsamında olmak üzere beş alt temada toplanmıştır.

Teknoloji kapsamındaki önerisini Tuğba Öğretmen: *“Daha etkili gelebilmesi için, daha etkili hale gelebilmesi için tüm öğrencilerde sıkıntısız internet olması gerekiyor, herkesin belki de EBA’da, ZOOM ‘da ya da ders yapabileceğimiz her kanalda internetin ücretsiz olarak her evde olması gerekiyor.”* sözleri ile ifade etmiştir. Öğretmen kapsamındaki önerisini Selin Öğretmen: *“Zorunlu eğitim olabilir yani öğretmenlere”* sözleri ile ifade etmiştir.

Öğrenci kapsamındaki önerisini Abdurrahman Öğretmen: *“Şimdi en başta bir kere uzaktan eğitim tam verimli olabilmesi için sınıf mevcudunun tamamen derse girebilmesi lazım bence. En baştaki sıkıntımız bu. Çünkü dediğim gibi derse giremeyen öğrenciler bizim için kayıp yani şu anda ve geri dönüştürülemez bir kayıp gibi geliyor bana.”* sözleri ile ifade etmiştir.

Veli kapsamındaki önerisini Mikail Öğretmen: *“Yani velinin de bu duruma sıcak bakmasını sağlamak gerekiyor. Belki velilerle görüşmeler ayarlanabilir okulda. Bilinçlendirilmesi gerekir. İfadeleri ile görüşlerini belirtmiştir. MEB kapsamındaki önerisini Selin Öğretmen: *“Zorunlu eğitim olabilir yani öğretmenlere. Zaten EBA’nın çok güzel eğitimleri oluyor. Dijital eğitim falan oldu. Dijitalleşme eğitimi miydi? Web 2.0 araçları h5p eğitimi falan oldu vesaire. Onları ben aldım. Ama bu biraz daha hani kontrolü biraz zorunlu hale getirilebilir.”* sözleri ile ifade etmiştir.*

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada, sınıf öğretmenlerinin COVID-19 pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinden yola çıkılarak sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde canlı derslere öğrencilerin katılımı için veliler ile iletişime geçerek iş birliği yapma, öğrencilere görevler vererek öğrencileri bilgilendirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bunların yanı sıra EBA destek odaları açma, ZOOM programından ders işleme, teknolojik aletlere ulaşımı sağlama, öğrenciyi motive etme, farklı etkinlikler yapma, planlamalar yapma, eğlenceli ders işleme, esnek saat uygulamasına geçme gibi farklı uygulamaları yaptıkları görülmüştür. Benzer şekilde Kırmızıgül de

(2020) yaptığı çalışmada COVID-19 pandemisi sürecinde öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgi ve becerilerinde önemli gelişmeler yaşandığını ve EBA aracılığıyla öğretmenler tarafından öğrenciler ödevlendirilerek canlı ders uygulamasına geçilmesiyle birlikte sürecin desteklendiğini belirtmiştir. Benzer şekilde Bayburtlu (2020) araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin uzaktan eğitimde öğrencilerin derse katılım düzeylerini arttırabilmek için veli takibinin önemli olduğunu ve ayrıca bir değerlendirme sisteminin olmasının yararlı olabileceğini ifade etmiştir.

Bu araştırma sonucunda, pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitimin güçlü yönleri ve zayıf yönleri ortaya konmuştur. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin çeşitli kaynaklardan örnekler sunabilmesi, öğrencilerin ve öğretmenlerin teknolojik yeterliliğinin artması, yüz yüze eğitime göre daha faydalı olması, sessiz öğrenme ortamı oluşturma kolaylığı, bilgiye ulaşım kolaylığı, veli desteği, yüz yüze eğitimde aktif olmayan öğrencilerin aktif olma şansı elde etmesi, farklı uygulamalara yönelik bakış açılarının değişmesi, velilerin derse birebir katılımı gibi güçlü yönlerinin olduğu görüşleri ortaya koyulmuştur. Araştırmada ulaşılan uzaktan eğitimin güçlü yönlerine ilişkin sonuç, Duban ve Şen (2020) tarafından yapılan çalışmada da vurgulanmış ve araştırmaya katılan öğretmen adayları tarafından çocukların sağlıklarının öncelikli olduğu, okulların kapatılmasının olumlu karşılandığı ve salgın döneminde hızlı bir biçimde uzaktan eğitime geçilmesinden memnun olunduğu belirtilmiştir. Türker ve Dünder (2020) ise çalışmalarında EBA'nın en güçlü yönlerini, zengin içerik yapısı, öğrencilerle canlı ders yapılabilmesi, soru paylaşımı yapılabilmesi ve öğrenci kontrolünün sağlanabilmesi olarak vurgulamışlardır. Bu çalışmada uzaktan eğitimin katkısı olarak belirtilen öğrencilerin ve öğretmenlerin teknolojik yeterliliğinin artması sonucu De Paepe, Zhu ve DePryck (2018) tarafından yapılan araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Bahsedilen bu çalışmada uzaktan eğitimde teknoloji kullanımı konusunda becerinin ve farkındalığın arttığından söz edilmiştir.

Pandemi sürecinde uzaktan eğitimin zayıf yönlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminin çok zor olması, öğrencilerin katılımının az olması, teknolojik imkansızlıkların olması, ölçme ve değerlendirmenin zayıf olması, öğrencilerde bilgi eksikliği ve seviye farkı oluşturmaması, fiziksel ve psikolojik sağlığı etkilemesi, veli desteğinin olmaması, özel gereksinimli öğrencilerin

olumsuz etkilenmesi, yaparak yaşayarak öğrenme imkânı sunmaması, motivasyon düşüklüğü, birebir etkileşimin az olması, öğrenme ortamının uygun olmaması, çok fazla duyuya hitap etmemesi, eğitim yönünün zayıf olması, sosyalleşmeyi sınırlandırması gibi görüşlerine yer verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimin zayıf yönlerine ilişkin düşünceleri Türker ve Dündar'ın (2020) yaptıkları araştırmada ulaşılmış oldukları uzaktan eğitim sürecinde EBA'nın etkin ve verimli kullanılabilmesinin önündeki en büyük engelin internet sorunları, donanım yetersizlikleri ve öğretmenlerin sistemi kullanma noktasındaki deneyimsizlikleri ile teknoloji kullanma becerilerinin zayıflığı olarak ifade edilen sonuçlarla örtüşmektedir. Benzer şekilde Mohan, Mccoy, Carroll, Mihut, Lyons, ve Domhnaill (2020) yapmış oldukları araştırmada ders esnasında sessiz bir ortamın sağlanamaması sorununu ile uzaktan eğitimin zayıf yönünü vurgulamışlardır. Öğrencilerin yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçmesi ile depresyon belirtileri gösterdikleri, yalnızlık hissine kapıldıkları, hareket alanlarının kısıtlandığı ve sonucunda mutsuzluk yaşadıkları araştırmalarda da ortaya koyulmuştur (Lee, Ward, Chang ve Downing, 2020; Munasinghe vd., 2020). Bu sonuç çalışmanın fiziksel ve psikolojik sağlığı etkilemesi bulgusuyla benzer özellik taşımaktadır.

Uzaktan eğitimde temel olarak öğrenci kaynaklı, teknoloji ve altyapı kaynaklı, veli kaynaklı, içerik kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır. Öğrenci kaynaklı; derse katılımın yetersiz ve düzensiz olması, telefonu ile sürekli öğretmene mesaj gönderme, motivasyon eksikliği gibi sorunlar yaşanmaktadır. Teknoloji ve altyapı kaynaklı; cihaz eksikliği, internet bağlantısı için altyapının olmaması, internet bağlantısı başvurularının ertelenmesi, internetin pahalı olması, internette kopmaların yaşanması, cihazların bozulması, teknoloji okur-yazarlığı yetersizliği gibi sorunlar yaşandığı görülmektedir. Veli kaynaklı; veli ilgisizliği, derse müdahale, öğrencinin düzenli şekilde derse katılımını sağlamaması, öğrenciye uygun ders ortamı hazırlamama gibi sorunların yaşandığı görülmektedir. Kabapınar, Kanyılmaz, Koçhan ve Atik (2021) de araştırmalarında elde ettikleri sonuçlara göre öğrencilerin derslere katılımında velilerin ilgisiz olduğundan bahsetmişlerdir. Bu sorunların dışında içerik kaynaklı olarak; derslerin sıkıcı geçmesi, derslere uygun yeterli etkinliklerin bulunmaması, her derse yönelik web 2.0 aracının olmaması, öğrencilerin işlenen konuları tam anlayamaması, öğrencilerin dikkatini çekememe gibi sorunların yaşandığı görülmektedir. Benzer

şekilde Arslan ve Şumuer (2020) ve Bayburtlu (2020) yapmış oldukları çalışmalarda öğretmenlerin yaşadıkları sorunlardan bazılarını dış ortam gürültüsü, internet bağlantısı, derse erişim, dijital içerik yetersizliği, etkileşim eksikliği, kısa ders süresi, ses iletimi, gizlilik ve güvenlik ve yazılımın uygun olmayan kullanımı gibi konular olduğunu tespit etmişlerdir. Bu sorunlara çözüm olarak; veli ile iletişime geçme, dersi eğlenceli hale getirme, EBA destek sınıfları oluşturma, öğrencileri motive etme, esnek ders saatleri uygulamalarının yapılması önerilmektedir. Ünal (2022) Suriyeli öğrencilerle yapmış olduğu araştırmasında uzaktan eğitimde öğrencilerin kendilerine ait odalarının bulunmaması, ev ortamındaki gürültü ve kameranın kapalı olmasından kaynaklı disiplin sorunlarının olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin EBA ve ZOOM dışında farklı olarak bilgisayar programı, geleneksel eğitim araç-gereçleri, eğitim platformları/siteler, sosyal medya uygulamaları, web 2.0 araçları gibi uygulamalar kullandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre sınıf öğretmenleri tarafından etkileşimli tahta, Word, Excel, PowerPoint programlarını kullanıldığı; geleneksel eğitim araç-gereci olarak materyaller, kaynak kitaplar, eğitsel oyunlar, interaktif e-kitaplarının kullanıldığı, eğitim platformlarından genel olarak Okulistik ve Morpa'nın kullanıldığı ancak bazı öğretmenler tarafından Eğitimhane ve Google formun kullanıldığı; sosyal medya uygulamalarından genel olarak Youtube, Instagram ve WhatsApp'ın kullanıldığı; Web 2.0 araçlarından Learning, Wordwall, Generaly, Canva, Chatterpix, Word art, Sokrative, Set Colorado, Storyboard that, Topmarks ve Kahoot'un kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Mulenga & Marban (2020) araştırmacılarının raporundaki öğretmenlerin kullandıkları uygulamalarla paralellik göstermektedir. Söz konusu çalışmada öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde Facebook, Twitter, MSN chat, e-mail, bloglar, Google dosyalar, Wikipedia, Wikispaces, YouTube, Skype vb. uygulamalar kullandığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Bakioğlu ve Çevik (2020) yapmış oldukları çalışmada Fen Bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitimde en fazla slayt, deneme, kitap, PowerPoint vb. gibi dijital kaynaklar; z kitap uygulaması ve çeşitli videoları öğretim programları olarak kullandıklarını tespit etmişlerdir. Aynı şekilde Çetin ve Akduman (2022) araştırmalarında uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin derslerinde EBA ve Web 2.0 (Kahoot, Quizlet, Padlet vb.) araçlarını kullandıkları bulgusuna ulaşmışlardır.

Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme sürecinde geleneksel ölçme ve değerlendirme ile interaktif ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanıldığı görülmektedir. Geleneksel ölçme ve değerlendirme araçları olarak; soru-cevap yapma, çeşitli basılı yayınlardan soru çözme, ünite değerlendirme sorularını çözme, okuma-anlama çalışmaları yapma, öğrencileri gözlemleme, okuma-yazma kontrolü yapma, ödev verme gibi yöntemlerin kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Benzer şekilde Kurnaz vd. (2020) çalışmalarında ölçme değerlendirme olarak öğretmenlerin çoktan seçmeli, boşluk doldurma, doğru yanlış, açık uçlu vb. farklı soru tiplerini kullandıklarını tespit etmişlerdir. İnteraktif (yeni, etkileşimli) ölçme ve değerlendirme araçları olarak ise; EBA üzerinden deneme sınavı verme, WhatsApp'tan soru gönderme, web 2.0 araçlarından yararlanma, canlı derslere katılımlarına bakma gibi yöntemlerin kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Etkili bir ders öğretimi için yapılması gereken görevler; öğretmene, öğrenciye, veliye ve MEB'e düşen görevler olarak belirtilmiştir. Öğretmene düşen görevler; derse hazırlıklı olmak, teknolojiye hâkim olmak, öğrencilerin ilgilerini çekmek, fiziksel olarak bakımlı olmak, ödev göndermek ve takibini yapmak, ders saatleri konusunda istikrarlı olmak, veli ile iletişime geçmek, hoşgörülü olmak, çeşitli etkinlik kullanmak, çalışmaları önceden öğrenciye bildirmek, öğrenci takibini iyi yapmak, sınıf yönetimini iyi sağlamak, kendini geliştirmek, meslektaşlarıyla iş birliği yapmak, iletişim kurmak, derse hazırlıklı olmak, teknolojiye hâkim olmak, ders için uygun ortamı sağlamak olduğu belirtilmiştir. Öğrenciye düşen görevler; derse düzenli katılım sağlamak, istekli olmak, okuldaki görevler; korumak, derse zamanında katılmak, öğretmen ile iletişimde olmak, ödev yapmak olduğu ifade edilmektedir. Veliye düşen görevler; öğrenciye ders için gereken fiziki ortamı sağlamak, öğrenci takibini yapmak, disiplinli olmak, öğretmen ile iletişim kurmak, kendini geliştirmek, internet ve teknolojik cihaz imkânı sağlamak, öğrencinin derse katılımını sağlamak, ilgili olmak, öğrenciye derslerinde yardımcı olmak, öğretmene güvenmek gibi görevlerinin olduğu belirtilmektedir. Kluth (2020) da, ebeveynler tarafından çocuklar için hazırlanacak bir günlük plan çizelgesinde hem dersler için hem de oyun zamanı ve egzersiz için yer açarak bir disiplin ve denge duygusu oluşturulabileceğini belirtmiştir. Son olarak MEB'e düşen; teknolojik ekipmanları sağlamak, internet sorunlarını gidermek gibi görevleri olduğu belirtilmektedir. Benzer şekilde Avcı ve Akdeniz

(2021) çalışmalarında öğrencilerin derslere katılımını artırmak için dikkatlerini artırıcı çalışmaların yapılması ve velilerin EBA ve Zoom hakkında bilgilendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrencilerin derslere katılımını arttırmak için dikkatlerini toplama konusunda dikkat artıran çalışmalar yapılması, canlı derslere bağlantılarının sağlanması için velilerin de EBA ve ZOOM uygulaması konusunda bilgilendirilmesi bazı çözümlerdendir. Öğretmenler de uzaktan eğitim sürecine ayak uydurabilmek için uzaktan eğitim araçları konusunda hem meslektaşlarından yardım almışlar hem de bu araçların kullanımına ilişkin araştırmalar yapmışlardır.

Uzaktan eğitimde okul-aile iş birliği uygulamaları, yüz yüze iletişim uygulamaları ve teknoloji destekli iletişim uygulamaları kullandıklarını söylemektedirler. Yüz yüze iletişim uygulamaları olarak; bütün veliler ile görüşme yapmak, veli toplantısı düzenlemek, velilerin sorunlarını gidermek gibi uygulamalar yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Teknoloji destekli iletişim uygulamaları; WhatsApp grupları aracılığı ile iletişim, online veli toplantıları, sınıf anneleri aracılığı ile iletişim, velilere yapılacaklar hakkında bilgi verme, telefon görüşmeleri gibi uygulamaların yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Uzaktan eğitim uygulamasının mesleki yeterliliğe katkısı, teknolojik katkı ve kişisel gelişime katkı şeklinde iki temel nokta olduğu belirtilmektedir. Teknolojik katkı olarak; teknolojik yeterlilik, derslerde daha aktif olarak teknolojinin kullanılması, farklı materyaller kullanımının artması, derslerde farklı yöntem-tekniğin kullanılması gösterilmektedir. Kişisel gelişime katkı ise; daha hoşgörülü olma, kendini geliştirme, uzaktan eğitime bakış açısının değişmesi, uzaktan eğitim sürecinin öğrenilmesi, teknolojiye yönelik hizmetiçi eğitim alma, konuşma becerisinin gelişmesi gibi katkıların olduğu belirtilmektedir. Bu sonuç Bakıoğlu ve Çevik'in (2020) raporlarıyla örtüşmektedir. Araştırmacılar bahsi geçen çalışmada COVID-19 pandemi sürecinin Fen Bilimleri öğretmenlerinin mesleki hayatlarında eğitim teknolojileri kullanımını artırdığını, öğretmenlerin kendilerini geliştirme fırsatı sağladığını ve güven duygularını geliştirdiğini tespit etmişlerdir.

Verimli ve etkili uzaktan eğitim süreci önerileri; teknoloji, öğretmen, öğrenci, veli, MEB kapsamında önerilerden bulunmaktadır. Teknoloji kapsamında; alt yapı iyileştirilmeli, cihaz temin edilmeli, internet ücretsiz olmalı gibi önerilerin verildiği görülmektedir. Öğretmen kapsamında; teknolojik bilgi konusunda

donanımlı olmalı, öğretmenlere uzaktan eğitim ile ilgili eğitim verilmesi, öğrencinin istekli hale getirilmesi gibi önerilerde bulunmaktadır. Öğrenci kapsamında; eğitime önem vermeli, tüm öğrencilerin zorunlu derse katılımı sağlanmalı, uygun ders ortamı oluşturmalı gibi önerilerde bulunmaktadır. MEB kapsamında ise; süre az olmalı, içerik yenilenmeli, üniversiteler ile eğitim anlaşmaları yapılmalı, öğretmenlere zorunlu eğitim verilmeli, verilen eğitimler uygulamalı olmalı, program içeriği uzaktan eğitime uygun olmalı, okullara canlı ders yapılması için teknolojik aletler kurulmalı gibi önerilerde bulunmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin bu önerileri kapsamında Bıyıklı ve Oytun Özgür (2021) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde uzaktan eğitim sürecinde öğretim yöntem ve tekniklerinde değişiklik yapılması, öğrencilerle sağlıklı ve etkili bir iletişim kurulması, öğrenci motivasyonunu arttırıcı etkinlikler yapılması, teknolojiyle ilgili problemlerin çözümlenmesi, öğrenme eksiklikleri takip edilip en kısa sürede giderilmesi, velilerin üzerine düşen görevlerini yapmaları için desteklenmesi, öğretmenlerin meslektaşları ile işbirliği yapması önerilmiştir. Benzer biçimde Özdoğan ve Berkant (2020) da yaptıkları araştırmada paydaşların çözüm önerilerini çoğunlukla süreçte ölçme ve değerlendirilmenin yapılması, fırsat eşitliğinin oluşturulması, derse katılım ve etkileşimin artırılması, altyapının güçlendirilmesi, öğrencilerin kendi öğretmenleriyle ders yapması ve ders sayılarının azaltılması şeklinde belirtmişlerdir. Can (2020) araştırmasında Coronavirüs (Covid-19) pandemisinin, Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim sisteminin altyapı, erişim, güvenlik, içerik, tasarım, uygulama, kalite, mevzuat ve pedagojik açıdan güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler getirilebilir:

- COVID-19 tüm dünyayı etkisi altına alan bir pandemi olduğu için bu sürecin öğrenciler ve öğretmenler üzerindeki etkileri farklı boyutlarda araştırılabilir.
- Bu araştırmanın katılımcılarını ilkokullarda görevli sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Diğer kademe ve branşlardaki öğretmenlere yönelik de benzer araştırmalar gerçekleştirilebilir.

- COVID-19 pandemi sürecinde veya sonrasında öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin teknolojik yeterliliklerini artırıcı eğitimler düzenlenebilir.
- Doğal afet, salgın ve diğer kriz durumlarında öğretmenlerin ve öğrencilerin süreci en az zararla tamamlayabilmeleri için gerekli psikolojik destekler verilebilir.
- Uzaktan eğitim sürecinde veli desteğini artırmak için velilere yönelik bilgilendirici yayın ve programlar yapılabilir.

Kaynakça

- Aboagye, E., Yawson, J. A., & Appiah, K. N. (2020). COVID-19 and e-learning: the challenges of students in tertiary institutions. *Social Education Research*, 2(1), 1-8. <https://doi.org/10.37256/ser.212021422>
- Agnoletto, R., & Queiroz, V. C. (2020). COVID-19 and the challenges in education. *The Centro de Estudos Sociedade e Tecnologia (CEST)*, 5(2), 1-2. <http://www.cest.poli.usp.br/en/boletins/>
- Agormedah, E. K., Henaku, E. A., Ayite, D. M. K., & Ansah, E. A. (2020). Online learning in higher education during COVID-19 pandemic: a case of Ghana. *Journal of Educational Technology & Online Learning*, 3(3), 183-210.
- Ak, Ş., Gökdaş, İ., Öksüz, C. & Torun, F. (2021). Uzaktan eğitimde eğitimcilerin eğitimi: Uzaktan eğitime yönelik öz yeterlik ve yarar algısına etkisi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 24-44.
- Almaghaslah D., & Alsayari, A. (2020). The effects of the 2019 novel coronavirus disease (COVID-19) outbreak on academic staff members: A case study of a Pharmacy School in Saudi Arabia. *Risk Management and Healthcare Policy*, 13, 795-802.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. & Bayraktaroğlu, S. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya Kitabevi.
- Andoh, R. P. K., Appiah, R., & Agyei, P. M. (2020). Postgraduate distance education in University of Cape Coast, Ghana: Students' perspectives. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 21(2), 118-135.

- Arslan, Y. & Şumuer, E. (2020). COVID-19 döneminde sanal sınıflarda öğretmenlerin karşılaştıkları sınıf yönetimi sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 201-230. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.791453>.
- Avcı, F. & Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi-USBED*, 3 (4), 117-154. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbed>
- Bakioğlu, B. & Çevik, M. (2020). COVID-19 Pandemisi sürecinde Fen Bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 109-129. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43502>
- Balaman, F. & Hanbay Tiryaki, S. (2021). Koronavirüs (Covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84. <https://doi.org/10.15869/itobiad.769798>.
- Bayburtlu, Y.S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131-151. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44460>
- Bıyıklı, C & Özgür, A. O. (2021). Öğretmenlerin Covid-19 pandemi dönemindeki senkron uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 110-147.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2019). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. M. Sözbilir (Çev. Ed.) Ankara: Pegem Akademi.
- Çakın, M. & Külekçi Akyavuz, E. (2020). Covid-19 süreci ve eğitime yansması: öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186 <https://doi.org/10.24289/ijsser.747901>
- Çetin, S. & Akduman, D. (2022). Covid-19 Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 55 (1), 119-146 .

- De Paepe, L., Zhu, C., & DePryck, K. (2018). Drop-out, retention, satisfaction and attainment of online learners of Dutch in adult education. *International Journal on E-Learning*, 17(3), 303-323.
- Duban, N. & Şen, F. G. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının COVID-19 pandemi sürecine ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 357-376. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.43653>
- Er Türküresin, H. (2020). COVID-19 pandemi döneminde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarının öğretmen adaylarının görüşleri bağlamında incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 597-618. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.787509>
- Erol, M. & Erol, A. (2020). Koronavirüs pandemisi sürecinde ebeveynleri gözünden ilkokul öğrencileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 529-551. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.766194>
- Fitriyani, Y., Fauzi, I., & Sari, M. (2020). Motivasi belajar mahasiswa pada pembelajaran daring selama pandemik Covid-19. *Jurnal Kependidikan: Jurnal Hasil Penelitian dan Kajian Kepustakaan di Bidang Pendidikan, Pengajaran dan Pembelajaran*, 6(2). doi:<https://doi.org/10.33394/jk.v6i2.2654>
- Kabapınar, Y., Kanyılmaz, B. M., Ören Koçhan, N. & Atik, U. (2021). Öğretmen ve velilerin gözünden öğrencilerin uzaktan eğitime katılımlarının öyküleri: "uzaktan eğitim mi, uzakta kalan eğitim mi?". *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 79-98. DOI: 10.29228/mutead.6
- Karbeyaz, A. & Kurt, M. (2020). COVID-19 sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (Eba) ile ilgili öğretmen tutumları: bir karma yöntem çalışması. *Ekev Akademi Dergisi*, 84, 39-66.
- Keskin, M. & Özer Kaya, D. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). COVID-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 283-289.

- Kluth, A. (2020, Mayıs). *Closing School May Cause Some Kids a Lifetime of Harm*.
<http://0210g3mmx.y.http.eds.a.ebscohost.com.proxy.afyon.deepknowledge.net/eds/detail/detail?vid=12&sid=f01d2801-89e3-436f-b5f3->
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Şentürk Barışık, C. & Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 293-322.
<http://dx.doi.org/10.37669/milliegitim.787959>
- Lee, S.J., Ward, K.P., Chang, O.D. & Downing, K.M. (2020). Parenting activities and the transition to home-based education during the Covid-19 pandemic, *Children and Youth Services Review*, 117. doi:
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105585>
- Lin, C. Y. (2020). Social reaction toward the 2019 novel coronavirus (COVID-19). *Social Health and Behavior*, 3(1), 1–2. https://doi.org/10.4103/SHB.SHB_11_2
- Mahdy, M. (2020). The impact of COVID-19 Pandemic on the academic performance of veterinary medical students. *Preprints*. doi: 10.20944/preprints202006.0130.v1.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). Bakan Selçuk, koronavirüs'e karşı eğitim alanında alınan tedbirleri açıkladı. <http://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronavirusekarsi-egitim-alaninda-alinan-tedbirleri-acikladi/haber/20497/tr>
- Mohan, G., McCoy, S., Carroll, E., Mihut, G., Lyons, S. & Domhnaill, C. M. (2020). Learning for all? Second-level education in Ireland during COVID-19. *ESRI Survey and Statistical Report Series*, 92.
- Mulenga, E. M., & Marbán, J. M. (2020). Is COVID-19 the gateway for digital learning in mathematics education? *Contemporary Educational Technology*, 12(2), 269. <https://doi.org/10.30935/cedtech/7949>
- Munasinghe, S., Sperandei, S., Freebairn, L., Conroy, E., Jani, H., Marjanovic, S. & Page, A. (2020). The impact of physical distancing policies during the COVID-19 pandemic on health and well-being among Australian adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 67, 653-661. doi:
<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.08.008>

- Muthuprasad, T., Aiswarya S., Aditya K.S. & Girish K. Jha (2021). Students' perception and preference for online education in India during COVID - 19 pandemic. *Social Sciences & Humanities Open*, 3(1).
- Özdoğan, A. Ç. & Berkant, H. G. (2020). COVID-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.788118>
- Türk Dil Kurumu (TDK) (2020). Bilim ve sanat terimleri sözlüğü. <https://sozluk.gov.tr/>
- Türker, A. & DüNDAR, E. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde eğitim bilişim ağı (eba) üzerinden yürütülen uzaktan eğitimlerle ilgili lise öğretmenlerinin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 323-342.
- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA). (2020). COVID-19 pandemi değerlendirme raporu. <http://www.tuba.gov.tr/tr/yayinlar/suresiz-yayinlar/raporlar/covid-19-pandemidegerlendirme-raporu>.
- UNESCO. (2020). *COVID-19 educational disruption and response*, <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- Ünal, R. (2022). Covid-19 Pandemisi döneminde geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerle gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice*, 4 (1), 34-52. DOI: 10.47157/jietp.1034907
- Wikipedia. (2020). *Impact of the 2019–20 coronavirus pandemic on education*. https://en.wikipedia.org/wiki/Impact_of_the_2019%E2%80%9320_coronavirus_pandemic_on_education
- Yahşi, Ö. & Kırkıç, K. A. (2020). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi. *Turkish Studies- Education*, 15(5), 3827-3847. <https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.46136>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.